

Asia: VN/10364/2022

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus; työryhmän mietintö

1. Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Pidättekö ehdotusta kannatettavana?

Akava ry pitää tärkeänä, että ehdotuksen vaikutukset arvioidaan ensin huolellisesti ennen johtopäätösten tekemistä. Muutos voisi lisätä ulosottovelallisten yhdenvertaista kohtelua. Mietinnössä ei kuitenkaan ole vielä arvioitu esimerkiksi ulosmittaukseen johtaneita syitä tai sitä, kuinka ehdotus vaikuttaisi erilaisissa elämäntilanteissa oleviin.

Vaikka ehdotus yksinkertaisi sosiaalietuuksien ulosmittausta, olisi sillä vaikutusta mm. ulosmittaukseen piiriin tulevien etuuksien saajiin. Olisi tärkeää arvioida monipuolisesti ehdotuksen vaikutuksia ja myös vaikutusta mahdolliseen toimeentulotuen käytön lisääntymiseen. Samoin on tarpeellista arvioida kannustavuutta ja ohjautuvuutta tarkoituksenmukaiselle etuudelle.

Millaisia vaikutuksia ehdotuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

-

Millaisia kustannuksia ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Mahdolliset muut kommentit ehdotuksesta?

Työtä jatkettaessa tarkastelua on tarpeen laajentaa siten, että ulosmittaukseen liittyvät tukimuodot otetaan arvioitiin mukaan. Samoin on tarpeellista selvittää vielä tarkemmin syitä, jotka johtavat ulosmittaukseen ja arvioitava ennaltaehkäiseviä tukitoimia. Henkilön taloudellisen kokonaistilanteen tukemisessa tarvitaan moniammatillisuutta ja verkostomaista työtettä.

Kytös sosiaaliturvauudistukseen. Etuuksien erilaiset tulokäsitteet, perhekäsitteet, maksuajankohdat ja hakuajat tekevät sosiaaliturvan kokonaisuudesta vaikeasti hahmotettavaa. Tämä puolestaan

vaikeuttaa elämän ja talouden ennakointia, jolloin etuuksien hakijoille voi syntyä tosiasiallisia vaikeuksia selviytyä taloudellisista velvoitteistaan. Mikäli kokonaisuuteen liittyy lisäksi palkan ja/tai etuuksien ulosmittaus, haastaa se erityisen paljon talouden hallintaa.

Sosiaalihuollon palvelut. Velkojen taustalla saattaa olla osaamattomuutta talousasioiden hoidossa. Tämä haaste on tärkeää tunnistaa ja tarjota ulosottovelalliselle mahdollisuutta ohjaukseen, neuvontaan ja tarvittaessa pitkäkestoisempaan tukeen. Sosiaalipalveluiden rooli ja lakisääteiset tehtävät on tärkeää huomioida myös ulosottovelallisten auttamisessa.

Sosiaalinen luotto. 1.8.2023 tulee voimaan uudistunut laki sosiaalisesta luototuksesta. Sosiaalinen luotto on yksi tapa maksaa velkoja tai rahoittaa hankintoja. Sosiaalinen luotto voidaan myöntää henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi ole muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta. Ylivelkaantumista ehkäisevän taloudellisen tuen lisäksi on tärkeää tukea sosiaalityön ja -ohjauksen menetelmin myös muiden elämänhallintaa, toimintakykyä, itsenäistä selviytymistä ja osallisuutta haastavien ongelmien ratkaisussa.

2. Tulojen ulosmittausjärjestelmä

Pidättekö ehdotusta kannatettavana?

Akava pitää tärkeänä, että ehdotusten vaikutukset arvioidaan ensin huolellisesti ennen johtopäätösten tekemistä. Ehdotettujen laskentasääntöjen yksityiskohdat on tarkoitus tarkentaa hankkeen seuraavassa vaiheessa tehtävän vaikutusarvioinnin pohjalta.

Akava pitää tärkeänä, että laskentasäännöt arvioidaan huolellisesti erityisesti suojaosuuden, elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioon ottamisen tavan ja ulosmittausprosenttien osalta. Erityisesti vaihtoehtoja tulee arvioida siitä näkökulmasta, että ne kannustavat ulosottovelallista tulojen kasvattamiseen.

Millaisia vaikutuksia uudistuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

-

Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Muut mahdolliset kommentit ehdotetuista laskentasäännöistä ja ulosmittausjärjestelmän uudistamisesta?

Työryhmä pohti muun muassa mahdollisuutta poistaa ulosmittausjärjestelmästä ilman velallisen pyyntöä myönnettävät automaattiset vapaakuukaudet. Muutoksen vaikutusten arvioinnissa on tarpeen huomioida ja turvata erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeudet.

Ulosottovelallisilla on harvoin mahdollisuutta varautua säästämällä yllättäviin arjen menoihin. Mikäli vapaakuukausien määrää vähennettäisiin, on tarpeellista huolehtia siitä, että turvataan riittävä toimeentulo paitsi välttämättömiin elinkustannuksiin, myös yllättäviin henkilökohtaisiin menoihin. Lisäksi on tärkeää huomioida elämäntilanteiden erilaisuus ja mahdollisuudet toimia. Esimerkiksi omatoiminen vapaakuukausien hakeminen edellyttää tietoisuutta vapaakuukausista sekä riittävää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä niiden hakemiseksi.

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte lähtökohtaisesti parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

Voimassa olevan ulosottokaaren mukaan velallisen suojaosuus on suurempi, jos hänellä on elatuksen varassa puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi. Työryhmän näkemyksen mukaan olisi perusteltua harkita, tulisiko velallisen elatuksen varassa olevina jatkossa ottaa huomioon ainoastaan lapset eli poistaa mahdollisuus puolison huomioon ottamiseen. Miten arvioitte ehdotusta?

-

Työryhmä on esittänyt kaksi vaihtoehtoista tapaa elatuksen varassa olevien huomioon ottamiseksi. Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? (Vaihtoehtoja arvioitu mietinnössä s. 57–59). Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

3. Muut mietintöä koskevat huomiot

Kirjoittakaa muut mahdolliset huomionne alla olevaan kenttään

-

Ojala Katri
Akava ry